

IN MEMORIAM.

Av ULF T. CARLSSON.

 EVERT NYQVIST
1909-1991

Evert Nyqvist föddes i Kristinehamn 1909. Redan i unga år anställdes han i en beklädnadsaffär, som han sedermera övertog och drev under namnet Häggs herr-ekipering under många år.

Evert var liksom Gösta Samuelsson med när Sällskapet för Naturskydd bildades 1934. Han blev föreningens förste sekreterare och fungerade som sådan fram till slutet av maj 1945, då han valdes till ordförande. Evert innehade sedan denna post i hela 31 år! När han vid årsmötet 1977 lämnade platsen vid skutans roder utsågs han till Sällskapet hedersordförande. Ett enastående arbete i föreningens styrelse var därmed till ända.

Evert var en man med många strängar på sin lyra. Frågan är dock om han inte för de flesta kristinehamnare ändå var stadens fågelkännare numero ett, som folk vände sig till om de sett någon raritet eller konstig fågel man inte lyckats bestämma. Att naturintresserade från trakten köpte sina kläder på Häggs herrekipering var närmast en självklarhet. Min första kontakt med Evert fick jag just i hans affär och det var givetvis inte bara för att handla som jag kom dit första gången utan även för att rapportera några intressanta fågelobservationer till den kände ornitologen.

Redan i början av 1930-talet träffade Evert den man som senare har fått epitetet "den svenska fältornitologins fader", nämligen Erik Rosenberg. Resan på cykel till Stormossen i Visnums-Kil tillsammans med Gösta Samuelsson och det första mötet med Rosenberg vid Stina i Ansgårds lada har Evert på ett målande sätt beskrivit i uppsatsen "Möten med Rosenberg" i jubileumsskriften 1966-1975. Rosenbergs barndomsmarker vid Kilsviken blev naturligtvis ett givet exkursionsmål för Evert och andra naturintresserade kristinehamnare, inte minst efter det att föreningen fått hyra stugan på Prästön.

Evert började tidigt intressera sig för fågellivet i vår skärgård. Under en fisketur i juni 1935 gjorde han en sensationell upptäckt, när han konstaterade att ros-karlen häckade här. Arten var tidigare endast känd som häckfågel vid våra kuster. Fyndet var så märkligt att Evert var tvungen att åka ned till professor Jägerskiöld på Naturhistoriska museet i Göteborg för att visa honom sina bilder på ros-karlen! I en uppsats i samlingsverket "Natur i Värmland" ger Evert en bild av fågelfaunan i Kristinehamns skärgård i början av 1950-

talet – ett mycket värdefullt referensmaterial för dagens skärgårdsinventarer.

Evert var också en duktig botanist, som gjorde flera intressanta växtfynd i sydöstra Värmland. Det mest kända är nog hans återupptäckt av småborren på Saxholmen 1961. Detta är den enda kända lokalen i Värmland och senast den iakttogs där var ett sekel tidigare. I dag har småborren blivit Saxholmens förnämsta botaniska attraktion. På sin ålders höst, när rörligheten avtog, började Evert intressera sig för stenar, av vilka han förvandlade många till smycken och andra prydnadsföremål.

Evert gjorde sig känd som en duktig fotograf och som en följd därav blev han en ofta anlitad föredragshållare. Även med filmkamerans hjälp fångade han skeendet i naturen. I det klassiska verket "Våra Fåglar i Norden", bestående av fyra tjocka band, finns flera foton som tagits av Evert. När de första bandspelarna kom dröjde det inte länge förrän Evert skaffade sig en sådan, vilket gjorde det möjligt för honom att spela in fåglarnas läten. Kameran och bandspelaren kom inte bara till användning i naturen. Innan grävskoporna gav sig på dödsdömda gamla hus i innerstaden var Evert där med sin kamera och fotograferade. Han var också en av initiativtagarna till Hembygdsföreningens bildarkiv, till vilket han samlade in allmänhetens bilder från det gamla Kristinehamn. Som en följd av sitt intresse för Kristinehamns kulturhistoria var Evert med i styrelsen för såväl Hembygdsföreningen som Österviks Kapellstiftelse. Tillsammans med Alf Dahlgren och Erik Stenarsson började Evert att göra bandupptagningar av intervjuer med gamla kristinehamnare i början av 1950-talet - en dokumentation av stort kulturhistoriskt värde.

Liksom Erik Fjällman och Gösta Samuelsson var Evert givetvis en regelbunden medarbetare i föreningens jubileumsskrifter. I föregående bok finns ett foto som han tog 1929. Denna bild dyker då och då upp för min inre syn. Fotot är taget mot väster från yttre hamnen. I förgrunden ligger en tvåmastad segelskuta, som lastar props. Mitt i bilden utbreder sig Sannavassen; då ett fågeleldorado - idag en utfylld och nedlagd soptipp. Som fond ser man en orörd Prästeruds udde. Tänk, om åtminstone Sannavassen fått vara kvar!

Everts arbete för naturvården uppmärksammades av Svenska Naturskyddsföreningen, vars silverplakett han fick motta 1964. Tillsammans med historikern Daniel Toijer delade han 1972 Kristinehamns kommuns kulturstipendium. Motiveringen lød: "Köpmann Evert Nyqvist har genom sitt mångsidiga arbete för naturskyddet varit pionjär för ett aktivt naturintresse. Han har på ett enastående sätt genom exkursioner, bildvisning och ett livfullt berättande stimulerat många till intresse för naturen. Han har därvid haft god hjälp av sin skicklighet som fotograf och livfull berättare. Inte minst genom sitt enorma detaljkunnande om bygden har han gjort hembygdsrörelsen stora tjänster. Han har även varit en god värnare om det gamla Kristinehamn. En värnare med humor och generositet och med sinne för realiteter."

Evert ledde som ordförande Sällskapets möten på ett utomordentligt gemytligt sätt. Jag är övertygad om att många kom till dessa lika mycket för hans som för föredragshållarnas skull. Evert hade också en lågmäld humor, som snarare gav upphov till leenden än skratt. För mig och mina fågelstudier kom Evert att spela en stor roll, eftersom det var han som föreslog att jag skulle undersöka fågellivet vid Ölmeviken.

